

emcdda.europa.eu

KOKKUVÕTE — VALIKTEEMA:

Narkootikumide süstimise suundumused Euroopas

Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskus
Avaldamiskeeld: kuni 24.6.2010 kell 00.00 Kesk-Euroopa aja järgi

Sissejuhatus

Käesolevas valikteemas käsitletakse narkootikumide süstimise hetkeolukorda Euroopas. Üldjoontes juhindutakse aruandes kahest küsimusest: esiteks, milline on narkootikumide süstimise levimus ja suundumused tänapäeva Euroopas, ning teiseks, kuidas Euroopa riigid püüavad sellist narkootikumide tarvitamise viisi ja sellega seotud kahju ennetada või vähendada.

Narkootikumide süstimise levimuse ja suundumuste hindamiseks Euroopas analüüsitakse paljudest eri allikatest pärit andmeid. Kõige hiljutisemad andmed osutavas sellele, et enamikes Euroopa riikides püsib narkootikumide süstimine stabiilsena või väheneb. Abimeetmed, näiteks opioidide asendusravi ja süstlavahetusprogrammid, mille eesmärk on vähendada süstimisega seotud kahju, jõuavad nüüd paljudeni, kes neid vajavad.

Levimushinnangud

- Riikide hinnangud, mis on olemas 14 riigi kohta, on < 1 kuni 15 süstivat narkootikumi kasutajat 1000 15–64 aasta vanuse inimese kohta, mis näitab arvestatavaid riikide vahelisi erinevusi levimuses.
- 12 Euroopa Liidu liikmesriigi, mille kohta on olemas levimushinnang, kaalutud keskmine on ligikaudu 2,5 süstijat tuhande 15–64 aasta vanuse inimese kohta. Ekstrapoleerituna kogu Euroopa Liidule vastab see kolmveerand miljonile kuni ühele miljonile aktiivsele süstivale narkootikumi kasutajale.
- Viis riiki esitasid andmeid, mille alusel sai hinnata süstimise levimuse suundumusi 2002. ja 2007. aasta vahel. Kuigi kolmes neist võib täheldada langust, oli statistiliselt olulist muutust märgata üksnes **Ühendkuningriigis**.

Ravi alustanud süstivad narkomaanid

- 26 Euroopa riiki esitasid andmeid 2007. aastal ravikeskustesse pöördunud narkomaanide kohta. Need andmed ei pruugi siiski kirjeldada ravi saanud elanikerühma tervikuna.
- Kolmandik (33%) kõigist 2007. aastal ravi alustanud narkomaanidest teatasid, et süstimine on nende esmase narkootikumi manustamise tavaline viis. Esmast narkootikumi tavaliselt süstivate osakaal ulatus alla 2%-st **Madalmaades** kuni 93%-ni **Leedus**.
- Ligikaudu veerand ravi alustanutest teatasid, et varem nad süstisid narkootikume, aga praegu enam mitte. Seega ligikaudu 60% narkomaaniaravi alustanutest süstib narkootikume või on seda teinud varem.
- Narkootikumide süstimist seostatakse Euroopas peamiselt opioidide tarvitamisega. Keskmiselt 45% nendest, kes alustasid ravi opioidide kui esmase narkootikumi tarvitamise tõttu, teatasid, et tavaliselt nad süstivad seda. Narkomaanidest, kelle esmane narkootikum on kokaiin, teatasid 8%, et tavaliselt nad süstivad seda. Riikides, kus narkootikumi kasutajate enamiku moodustavad amfetamiinide kasutajad, teatasid 41–83% esmase narkootikumina amfetamiini (**Soome, Rootsi**) või metaamfetamiini (**Tšehhi Vabariik, Slovakkia**) kasutavatest narkomaanidest, et tavaliselt nad süstivad seda.

ET — Avaldamiskeeld: kuni 24.6.2010 kell 00.00 Kesk-Euroopa aja järgi

- Enamikes riikides on aastail 2002–2007 esmakordselt opioidide, kokaiini või amfetamiinide tõttu ravi alustanute hulgas vähenenud nende arv, kes teatasid, et nad süstivad oma esmast narkootikumi.
- Andmed aastail 2002–2007 esmakordselt ravi alustanute kohta viitavad suundumusele süstimise vähenemisele esmase narkootikumina kokaiini kasutajate hulgas ja stabiilsena püsimisele amfetamiinikasutajate hulgas.

Süstimine vanglas

- Sõltuvalt riigist teatas narkootikumide süstimisest 6–38% vangidest. Süstimisest vanglas olemise ajal teatas 1–31% vangidest.

Andmed nakkushaiguste kohta

- Nakkushaiguste testimisel narkootikumi kasutajate hulgas leiti, et mõnes riigis on suur osa neist süstinud vähem kui kaks aastat, mis näitab hiljuti süstima hakanute suurt osakaalu, ning paljudes riikides oli suur osa süstijatest alla 25-aastased.
- Euroopa Liidu liikmesriikides on teatatud hiljuti diagnoositud HIV-nakkuse juhtumite arv süstivate narkomaanide hulgas enamasti püsinud stabiilne ja madalal tasemel või vähenenud.
- Euroopa Liidu naaberriikides näitab narkootikumide süstimisega seostuvate HIVi juhtumite kasv nakkuse jätkuvat levimist.

Uimastitest tingitud surmajuhtumite suundumused Euroopas

- Et paljud uimastite üleannustamisest tingitud surmajuhtumid on seotud heroini süstimisega, võimaldavad andmed narkootikumidest tingitud surmajuhtumite kohta teha järeldusi narkootikumide süstimise levimuse ja suundumuste kohta.
- Andmed 2007. aasta kohta näitavad narkootikumidest tingitud surmajuhtumite arvu püsimist stabiilsena 5 Euroopa Liidu liikmesriigis 18-st, kuid kasvavat suundumust 13 liikmesriigis.
- Narkootikumidest tingitud surmajuhtumite vanuseprofiilid näitavad, et enamikes riikides püsib noorte heroinkasutajate arv stabiilsena või isegi langeb. Samas osutavad mitme riigi andmed, et noorte narkootikumikasutajate, eriti heroinisüstijate, arv pidevalt suureneb.

Uimastite süstimise vastu võitlemise meetmed

- Euroopa riikides on reageerimine narkootikumide kasutamisele ja selle tagajärgedele keskendunud narkomaaniaravile, eriti opioidide asendusravile, mis on kõige tõhusam sekkumisviis süstimise vähendamiseks.
- 2007. aastal sai Euroopa Liidus asendusravi hinnanguliselt 650 000 inimest, mis vastab ligikaudu 40%-le probleemsete opioidikasutajate koguarvust. 2007. aastal asendusravi saanute inimeste arv näitab rohkem kui kolmekordset kasvu pärast 1995. aastat.
- 10 riigi andmed näitavad suuri erinevusi opioidikasutajate hulgas, kellel on võimalik ligipääs opioidide asendusravile: 5%-st **Küprosel** üle 50%-ni **Saksamaal**.
- Süstlavahetusprogrammid, mille eesmärk on vähendada ühise süstla kasutamise seotud nakkushaiguste riski, on kasutusel kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides, Horvaatias ja Norras, ning enamikes riikides on neile kerge juurde pääseda.
- Aastail 2003–2007 suurenes jagatud süstalde koguarv 33% võrra 14 riigis, millel oli võimalik sellekohast teavet anda.
- Hinnanguliselt jagavad spetsiaalsed süstlavahetuspunktid – mis ei hõlma apteeke – ühe süstiva narkootikumi kasutaja kohta kogu Euroopa Liidus keskmiselt 50 süstalt aastas.